

A HUMÁN ERŐFORRÁS ÖSSZPONTOSÍTÁSA ÉS KÉPZÉSE A REGIONÁLIS FEJLESZTÉSBN

Az I. Konferencián már beszéltek arról, hogy Székelyföld meghatározó értéke a humán erőforrás, melyet célszerű fejleszteni, és még magasabb színvonalra emelni.

A humán erőforrást ugyanúgy menedzselni kell mint egyéb erőforrást, ahhoz, hogy eredményesen, koncentráltan, célirányosan működjön.

A fejlett piacgazdasággal rendelkező országok példája is azt bizonyítja, hogy szükség van a régiók kezdeményezésére. Ezt meg lehet tenni különböző nagyságrendekben, én most a régió és kistérségi nagyságokról beszélek.

Gary B. Hansen – *Gyors reagálás* (Térségfejlesztési kezdeményezések tankönyve) – szerint, a regionális fejlesztés kistérségi fejlesztéssel és együttműködéssel jöhet létre, ezért a kistérségek összességében képesek előmozdítani a régiók fejlődését. A kistérségeknek önmagukat egymáshoz tartozónak kell érezniük, együtt kell dolgozniuk bizonyos szinteken. A globalizáció elterjedésének és felerősödésének korszakában, az együttes erő állja meg a helyét, és tud eredményesen működni bizonyos célok érdekében. A kistérségek együttes erői állják meg a helyüket és tudnak eredményesen működni a globalizációs célokkal összhangban is, saját értékeiket megtartva. Ehhez az ott lévő humán erőket mozgósítani szükséges, annak érdekében, hogy a régiók megfelelően képviseljék magukat a világban, és szervesen integrálódjanak ahhoz.

Kistérség lehet az a területi egység, amely kezelhető a régió szintjén és menedzselhető megyei szinten is. A kistérségi projekt, átlátható és megfelelő megvalósíthatósági tanulmány ismeretében értelmezhető külső szakmai és pénzügyi befektetők számára. A kistérségek komplex (tovább-) fejlesztése különösen az innováció hiányos és a jelentős munkanélküliséggel sújtott térségekben – az önkormányzatok, a vállalkozók, a befektetők, a különböző civil szervezetek és nem utolsósorban a tanácsadók és a legkülönbözőbb szakértő cégek célirányos együttműködését igényli.

A különböző érdekek felszínre hozatala s integrációja főként helyben realizálható, a párbeszéd során azonban igen fontos, hogy a szereplők rendelkezzenek a szükséges információkkal és egy „szakmai” nyelvet használjanak.

Milyen elemei vannak?

Bánlaky Pál elemzése, aki a *Térségfejlesztés* című fejezetében vizsgálódik erről, rámutat arra, hogy először *diagnózist* érdemes végezni, ami felszínre hozza a rejtett érdekstruktúrákat, érdekkülönbségeket. Így kiderül a térségek helyzete és az, hogy területi különbségek milyenek. Például: A dél-alföldi regionális fejlesztési koncepció kialakításában survey módszereket is alkalmaztak. A régiófejlesztés témakörében összeállított önkéntes kérdőíveket 237, a régióban élő, a társadalmi, a gazdasági, a politikai, illetve a kulturális elitet reprezentáló alapsokaságnak küldtek ki. Végleges minták végül – 87 visszaküldött kérdőívvel – 37 százalékos „merítésű” lett.

Volt olyan kérdés: Milyen mértékben kötődik Ön a Dél-Alföld régióhoz? Rákérdeztek a *regionális feladatok, regionális terek* kérdéskörre. A kérdezettek szerint leginkább a közös érdek, a földrajzi közelség és a közös gazdasági jellemzők alapján alkothatnak a tájak, térségek régiót.

Kérdések voltak, az erősségek, gyengeségek, fejlesztési irányok témakörben. Kiderült, hogy az oktatás, képzés szintén fontos régiót alkotó erősség. Minden válaszadó számára fontos volt az egységes fejlesztési koncepció kialakítása.

A második világháborút követően a változások dezintegrációs folyamatokat és mentális nehézségeket hozhatnak létre. Földrajzi tünetei pedig a térkapcsolatok szétzilálódásához vezetett. A globalizáció erősödése is létrehozhat a különbségekből adódó negatív jelenségeket, amelyeket a humán erőforrások összpontosításával, fejlesztésével megelőzhetünk.

Ezért szükséges a *komplexitás* – a gazdasági, társadalmi, szellemi élet egyszerre és egyidejűleg fejleszthető legyen. A humán erőforrásokat egymással összefogva, a kritikus tömeg elérésével – optimális nagysággal – megnövekszik az esélye a változások érvényesítésének. Ezen a módon lehet a saját érdekeket érvényesíteni. A belső erők mozgósításából tudunk kiindulni, a térségben lévő emberek konkrét és saját aktivitására számíthatunk. Tehát önfejlődést lehet létrehozni ez által. Ugyanakkor ún. „segítő beavatkozás” is fontos, amely irányt mutat a célok elérése érdekében. Így lehet a külső és belső erőforrásokat egyesíteni. Mindkét erőforrásra szükség van egyidejűleg, csak nem mindegy, hogy a külső erőforrások saját érdekeiket követve lépnek-e be a szférába, vagy a belső erőforrások öntörvényeinek és önértékeinek megfelelően, önfejlődés komplex módon azt jelenti, hogy a belső erőforrások aktivizálására alapozva, külső erőforrásokat saját érdekek szerint szerezzenek.

Résztevőknek a térség egészét kell reprezentálniuk. Legyen meg a szaktudás képviselője (politika, gazdaság, oktatás, kultúra) és képesek le-

A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásaiból
gyenek befolyásolni a térség mozgását. Ezen erőforrások koncentrációja tudja elindítani a változásokat.

Képzési programok megszervezése kezdődjön el, amely megalapozza a kulcsfontosságú emberek kezdeményező-készségét és ismereteket ad át az érdekérvényesítés módszerén keresztül, együttműködésre, partnerségre, stratégiák és projektek kidolgozására. Példák erre: *harmadfokú képzés* – ez a képzés 1990 óta került az oktatáspolitikai napirendjébe. „Olyan képzési formák, amelyek a hagyományos iskolarendszeren kívül, részben azon túl formálódnak. A hagyományos iskolarendszer átalakulásának vagyunk ugyanis tanúi és részesei, és ez az átalakulás, bár várható volt, tulajdonképpen mégis váratlanul indult meg, gyorsult föl nálunk és a kelet-közép-európai régió más országaiban egyaránt.”

„*Térségi fejlesztéspolitikát úgy lehet kialakítani, hogy a prognosztizálható igényeket nemcsak az intézmények hálózatával vetjük egybe, hanem vonzáskörzeteiket is figyelembe vesszük. Három szintje van (post-secondary, graduális és posztgraduális). Ezek a szintek egymásra épülnek úgy, hogy egyik feltétele a másiknak. Az intézmények pedig olyan hálózatba szerveződnek fenntartótól függetlenül, ahol a lakóhelyhez közelebbi intézményekben lehet felkészülni a magasabb szintű továbbtanulásra, képzésre vagy fokozatra.*”

TÉRSÉGFEJLESZTÉS MAKÓI MINTÁRA – Egy makói tanácskozáson beszélték meg ezt a problémát, idézek belőle: A területfejlesztés alapegységeit képező kistérségek fejlesztése nem történhet egymástól függetlenül, a lokális kezdeményezések akkor sikeresek, ha a térségek tudnak egymásról és közös, összeforrott hálózatban működnek. *A kistérségi hálózatok* elnevezésű, a hagyományosban megtartott konferencián bemutatkozott a Kistérségek Fejlesztéséért Tudományos Egyesület, amelynek alelnöke Schwertner János, aki elmondta, hogy szervezetük több éve sikeresen működik, és kutatásokkal, tanácskozások szervezésével kíván hozzájárulni a kistérségek fejlesztéséhez. Szoboszlai Zsolt szociológus örömmel számolt be arról, hogy a makói tanácskozás alkalmat adott arra is, hogy a Dél-alföldi Térségfejlesztési Társulások Egyesületének segítségével bemutassák azt a kiadványt is, amely egy közös marketingstratégiára alapozottan a kistérségekről átfogó, komplex képet nyújt, és amely multimédiás CD formájában is elérhető.

A program

Célja: Az érdekérvényesítés, együttműködés és változások kezelésének módszereinek elsajátítása.

Filozófiája: A hozzáállás-ismeret-gyakorlás-készség-eredmény körforgásán alapszik.

Elemei: Az emberek részéről nyitottság és pozitív hozzáállás szükséges, ez megnyitja az emberek kezdeményező-készségét, ami meghatározó abból a szempontból, hogy ezen keresztül hozhatók létre a változások.

Ismerjék meg az érdekérvényesítés eszközeit és módszereit, az együttműködések kialakítása és a megfelelő lobbizás céljából. Az új ismereteket feldolgozzák, gyakorolják, s ez növeli a magabiztosságukat, és megalapozottá teszi tevékenységeiket, és lehetővé teszi, hogy új eredmények szülessenek a szakterületeiken. Elemezni kell a hatáskörök, döntések decentralizációjának kialakítását, amely a döntések hatékonyságát optimalizálja, valamint jelenti a területfejlesztés szereplői együttműködésének alapelveit is. A döntéseket tehát azon a szinten kell meghozni, amely szinten a szükséges informáltság megteremthető és a döntések kedvező-kedvezőtlen következményei közvetlenül érvényesülnek. Az önérvényesítés lényeges abban a tekintetben, hogy képesek legyenek a külső erőforrásokat megfelelően bevonni. Új szervezeti modellek megismerése azért kell, hogy olyan szervezetekkel is tudjanak együttműködni, amelyek nem megszokottak a keleti régiókban. Érdemes megismerni az ún. „menedzser szerep” módszer hatásait, hogy később képviselni tudják magukat a nyugati világ különböző szintjein is. Jelentősen befolyásolják a tevékenységek színvonalát a teljesítmény-elvárások és eredmények létrehozásának fontossága a fejlődni kívánó gazdaságokban.

A színvonalas prezentációk, megalapozott információkkal, tényekkel alátámasztva segítik a lobbizás érvényre juttatását.

A stratégiai tervezéssel meg kell alapozni a konkrét tevékenységeket. A stratégiai modellek és cselekvési programok elemeinek, feltételeinek megismerése hozzájárul a sikerekhez. Nagyon jó példa a stratégiai tervezésre: *A megyei humán erőforrás marketing program célpiramisa* a fejlesztési prioritások alapján:

Fejlesztési prioritások

I. A megye le- gyen a régió súlypontja az oktatás az egészségügy és a kultúra területén!	II. Épüljön ki haté- kony struktúra a középszintű ok- tatásban és az egészségügyi ellátásban!	III Biztosítani a me- gye egész területén a megfelelő szintű alapellátást!	IV. Megvalósítani a maximális foglal- koztatást
---	---	--	--

Stratégiai marketing célok

1. A megye oktatási karakterének össze- hangolt formálása, a tudástőke növelése a térségben	2. A megyei egészségügyi és szociális ellátási rend- szer image-ének növelése	3. A megyei kulturális in- tézmenyrendszer és a ci- vil szféra erősítése
--	--	---

Marketing programok

1. Az egész- ségügyi és szoci- ális ellá- tás sze- repének átértéke- lése.	2. Az isko- la-rend- szerű alapkép- zés me- gyei szintű formálá- sa és ösz- szehango lása.	3. A megye potenciális oktatási erőforrásai nak és a munka- helyi kép- zés ösz- hangjának megte- remtése.	4. A megye felnőtt- képzési rendszeré- nek bemu- tatása a la- kosságnak.	5. Alkalma- zott kuta- tási poten- ciál, inno- vációs készség fejlesztése.	6. A migrá- ció, vándor- lás megyére gyakorolt árnyék- hatásá- nak csökken- tése.	7. A me- gyei kulturális intéz- meny- rendszer, és a civil szféra megerő- sítésének előmoz- dítása.
--	---	--	---	---	---	---

A humán erőforrás fejlesztés marketing programjainak és a megyei területfejlesztési prioritások összefoglaló mátrixa (A megyei fejlesztési koncepció célkitűzéseit és a humán szféra fejlesztésével kapcsolatos szakmai alapelvek kiinduló bázisából – Schultz amerikai közgazdász nyomán)

Fejlesztési célok Alapelvek	Súlypont a megye a régióban a humán szféra területein	Hatékony megyei struktúra a középszintű oktatás és az EU ellátás területén	Megfelelő alapellátás a megyében	Maximális foglalkoztatottság a megyében
EU és szociális ellátás	sz. program: Az egészségügyi és szociális ellátás szerepének átértékelése			
Formálisan szervezett alapképzés	sz. program: Az iskolarendszerű alapképzés megyei szintű formálása és összehangolása			
Munkahelyi képzés	sz. program: A megye potenciális oktatási erőforrásainak és a munkahelyi képzés összhangjának megteremtése			
Felnőttképzés	sz. program: A megye felnőttképzési rendszerének bemutatása a lakosságnak			
Kutatás	sz. program: Alkalmazott kutatási potenciál, innovációs készség fejlesztése			
Migráció, vándorlás	sz. program: A migráció, vándorlás megyére gyakorolt árnyékhatásainak csökkentése			

A marketing programok tartalma

- a program célja;
- a program indoklása;
- részprojektek, ütemezés, forrásigény;
- a végrehajtásért felelő szervezet;
- közreműködő szervezetek;
- eredménymutatók;
- a végrehajtás módja;
- a végrehajtás feltételrendszere;
- potenciális források;
- monitoring rendszer.

Részprojektek:

- az egészségügyi és szociális ellátás szerepének átértékelése;
- az iskolarendszerű alapképzés megyei szintű formálása és összehangolása;
- a megye felnőttképzési rendszerének bemutatása a lakosságnak;
- a megye potenciális oktatási erőforrásainak és a munkahelyi képzés összhangjának megteremtése;
- alkalmazott kutatási potenciál, innovációs készség fejlesztése;
- a migráció, vándorlás megyére gyakorolt árnyékhatásainak csökkentése;
- a megyei kulturális intézményrendszer, és a civil szféra megerősítésének előmozdítása.

A mai piacgazdaság és globalizáció előretörése nem engedi meg, hogy profizmus nélkül érvényesüljünk.

Összefoglalás

A stratégia kiemelten fontos, hogy a változás egyáltalán elinduljon. Az említett szempontokat és példákat figyelembe véve, érdemes munkacsoportokat szervezni és kialakítani a megfelelő koncepciókat az adott térségen belül, amelyek összessége létre fogja hozni a régió szintű működést.

Felhasznált irodalom

- BÁNLAKY Pál–BOKOR Béla–TÓTH József: *A terület és településfejlesztés társadalmi összefüggés rendszere*. Pécs, 1999, Jannus Pannonius Tudományegyetem.
- CARNEGIE Dale, and Associates, Inc.: *Achieving Greater Impact*. New York, 1997.
- HANSEN, Gary B.: *Gyors reagálás* (Térségfejlesztési kezdeményezések tankönyve).
- HÍVES Tamás–KOZMA Tamás–RADÁCSI Imre: *A harmadfokú képzés területi különbségei*
- KOROLINY Mártonné–CSETNEKI Zsuzsanna, dr.: *Az emberi erőforrások menedzselése*. Pécs, 1997, Jannus Pannonius Tudományegyetem.
- SZARVÁK Tibor: *A Dél-Alföldi Prominencia és a Régiófejlesztés* (Debreceni Tudományegyetem).
- VERES Lajos: *Kistérségeknek – kistérségekről*. Szerk. Csefkó Ferenc. Bp., 1995, Dunaholding City Menedzser Kft.